

STOCKHOLMSKÄLLAN

Fredrika Bremer i hjortronlandet

”...Vad slutligen placeringen angår har jag en känsla att den ej kan vara annorlunda. Statyn är så att säga sammankomponerad med det stora tomrummet runt omkring... Just genom denna anordning har det varit möjligt att få fram vandrandedet, svävandet – och framförallt den stora ensamhet, i vilken den skapande människans alltid lever.”

Poul Bjerre i Stockholms Dagblad, 24 november 1927.

Sigrid Fridman lyckades med flertalet av sina skulpturer att röra upp i dammet kring samtidens smakdomare. Och kanske med sin bild av Fredrika Bremer i synnerhet. Statyn avtäcktes i Humlegården 1927 efter mångåriga upphakningar och konflikter.

Det började med ett upprop i tidskriften Dagny 1913 som flera kvinnoorganisationer ställde sig bakom. Man ville samla in bidrag till en minnesstod.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm tog initiativet och fick stöd av Fredrika Bremer förbundet, Vita Bandet (nykterhets- och rösträttsrörelse) och Nya Idun

(kvinnornas svar och motsvarighet till Sällskapet Idun, för vetenskapens, vitterhetens och konstens män i Stockholm).

Uppdraget kom dessvärre av sig genast i och med utbrottet av första världskriget och diskussionen togs inte upp igen förrän 1924. Tre år efter att kvinnor fått rösträtt i Sverige.

Och nu fanns en kommitté med ett offentligt uppdrag.

Skisser och förslag gick igenom och i ett första skede bestämdes att uppdraget skulle gå till just skulptören Sigrid Fridman, född i Haparanda 1879.

Hon utbildade sig till en början till sjukgymnast och arbetade under en tid i London där hon också började studera skulptur.

De studierna ledde henne vidare till fyra år som elev hos Antoine Bourdelle på Academie de la Grand Chaumière i Paris. Det här var den laroanstalt och lärare i skulptur som smålde högst i Norra Europa vid den här tiden.

Att ha studerat för Bourdelle i fyra år var nästan inte sant om man var kvinna.

Och det var väl här i under-

”Statyns bröst böjlar på ett underligt sätt som om skulptrisen aldrig studerat en riktig kvinnomodell.”

texten som invändningarna låg och det skall sägas, att invändningarna var både från män och kvinnor. Ett av omdömena får illustrera de andra negativa, draget till sin spets:

”Statyn är den fulaste i staden, en sinnligt grov typ med perfida ögon, det kan inte vara Fredrika Bremer. Statyns bröst böjlar på ett underligt sätt som om skulptrisen aldrig studerat en riktig kvinnomodell.”

Det hör till saken att en medtavlare hette Carl Eldh, med ett bidrag som enligt kommittén som förordat Fridman var *”en graciös kostymbild från 1820-talet, som bara med elst namnunderskrift kunde leda betraktarens tankar till Fredrika Bremer”*.

Själv ville Sigrid Fridman att statyn skulle *”omges av ett tomrum, ett otrampat fält”*.

I arbetsanteckningarna

skriver hon *”För en konstnär som strävar till intellektets intima samarbete med känslan gäller det att ständigt försaka och avvisa den häftiga förälskelsen i detaljen som kan förvirra enhetsynen, helheten.”*

Fridman hade sina anhängare och många var namnkunniga. En av de ivrigaste var socialdemokraten Fredrik Ström som i en motion 1919 föreslog bildandet av det nuvarande Skönhetsrådet.

I samma park, Humlegården, finns en annan stor visionär vandrare återgiven i brons.

Carl von Linné. Han har lagt på hullet, lyfts på en hög sockel och är omgiven av musser.

Han är långt från vandringsarna i lapska och skånska myrmarker. Han skickar sina lärlingar ut i världen att samla åt honom.

Andra statyer av Sigrid Fridman i Stockholm är Ellen Key i Ellen Keys park och Kentaurerna högst upp på Observatoriekullen intill Stadsbiblioteket. Båda föremål för kontroverser.

Anneli Nilsson

Stockholms stadsbibliotek

MONUMENT. Fredrika Bremerstatyn i Humlegården stötte på motstånd när det begav sig. Nedan, en annan av Sigrid Fridmans statyer i Stockholm, Kentaurerna på Observatoriekullen.

FOTO: INGEMAR GRAHN